

Graag een toelichting op Psalm 19:2-5.

Psalm 19:2-5 luidt in de vertaling als volgt:

Waar de hemelen van Gods heerlijkheid vertellen,
waar het firmament van het werk van Zijn handen verhaalt,
daar doet, dag aan dag, dat spraak opwellen,
spreidt, nacht aan nacht, dat kennis tentoon.
Waarbij er van spraak of woorden geen sprake zou zijn,
zonder dat hun stem te beluisteren zou zijn;
over heel de aarde zijn hun richtlijnen uitgegaan,
hun verhandelingen gaan tot het eind van de wereld.

De grondtekst en de woord-voor-woord-weergave is als volgt:

ha.SJaamájim m.sap.riém k.vóod-éel	de hemel(en) vertellenden heerlijkheid van god
oe.ma."aSéeh jaadáaw	en daad/werk van zijn handen
magiéd ha.raaqiéa"	verhalende het uitspansel
jóom l.jóom jaabiéa" ómer	dag tot dag doet opwellen spraak
w.láj.laah l.láj.laah j."chawéh-dáa."at	en nacht tot nacht verklaart/toont kennis
éein ómer w.éein d.vaariém	er is geen spraak en er zijn geen woorden/dingen
b.lié niSJ.máa" qooláam	zonder dat er wordt geluisterd naar hun stem/geluid
b.chól-haa.áareTS jaaTSáa qawáam	in heel de aarde is uitgegaan hun meetsnoeren
oe.vi.q.TSéeh téeveel miléiehem	en in einde der wereld hun woorden/verhandelingen

Psalm 19, een psalm van bijzondere schoonheid, is thematisch voor het hele boek der Psalmen; het gaat over de betekenis van de Torah, Gods Wet en Woord, door middel waarvan God spreekt en, in het verlengde daarvan, en de invloed daarvan op de mens. De geschetste manier van spreken wordt beschreven als uiting van Gods heerlijkheid, zoals de hemelen als werk van Gods hand dat op hun manier doen.

Beginnend met vers 2, de daar genoemde hemelen zijn **m.sap.riém**, zij zijn 'vertellenden' (onvoltooid deelwoord, meervoud) van Gods heerlijkheid. Het firmament is **magiéd**, is 'verhalende' (onvoltooid deelwoord, enkelvoud) van 'het werk van Gods handen'

Als nadruk komt 'het werk van Gods handen' in de grondtekst voorop in een chiasmische structuur – dat is in de vertaling trouwens niet gevolgd).

Die twee onvoltooiden deelwoorden contrasteren met het volgende vers, dat in de onvoltooiden tijd staat. Dat legt een bepaald verband tussen de passages; dat verband is in de vertaling weergegeven met 'waar ...', verwijzend naar het volgende vers.

Vers 3 heeft twee keer een tijdsbepaling. De eerste is **jóom I.jóom**, 'letterlijk 'dag aan/tot/naar dag' (niet de gewone uitdrukking voor 'dagelijks'). Door het te letterlijk vertalen met 'dag aan dag' (dus in de betekenis van 'iedere dag weer'), leent dat woord 'dag' zich niet meer goed om te worden gebruikt als onderwerp in de volgende uitdrukking. Zoals sommige vertalers trouwens wel doen – daarover direct meer. De tweede versregel heeft het overeenkomende **láj.laah I.láj.laah**, 'nacht aan nacht'.

Het eerste gezegde in dit vers is de oorzakelijke vorm van **naabá"**.

De standaardvorm wordt door Lisowski's *Konkordanz zum Hebräische Alten Testament* omschreven als: *sprudeln* / 'to gush out / ébullire. De oorzakelijke vorm als *sprudeln (lassen)* '(to cause) to bubble up / copiose effundare.

Een onophoudelijke stroom van kennis wordt beschreven door het gezegde, **jaabiéa" ómer**, 'hij/het doet opwellen/opborrelen - spraak'. De vraag is echter: wat is van dit gezegde het onderwerp? Wie/wat is het dat hier spraak doet opwellen of opborrelen? Datzelfde geldt voor het verklaren of tonen van kennis uit het tweede versdeel: **j."chawéh-dáa."at** (het werkwoord is verwant aan 'uitadememen'): 'hij/het spreidt tentoon - kennis'. Wie spreidt die kennis tentoon?

- Is het 'een dag'? Dat zou impliceren dat 'de ene dag' spraak doet opwellen 'áán de andere dag' (en in het verlengde geldt dat ook voor de nacht, 'van de ene nacht náár de andere'), zoals van mens naar mens geruchten gaan. Maar is dat zo? Diverse vertalers zien 'dag', c.q. 'nacht' niet alleen als de bron waaruit 'spraak' of 'kennis' opwelt, maar ook als de ontvanger van die informatie. De *NBV* vertaalt zelfs tamelijk vrij met 'zegt het voort' en 'vertelt het voort'. Dit soort vertalingen beschrijven het beschrevene zodoende als een soort informatiestroom, die zich in de hemel afspeelt. Dié beeldspraak, op zich natuurlijk niet onmogelijk, lijkt echter niet zo te passen bij de volgende verzen.
- Het is ook niet nodig om zo'n beeld te introduceren; het lijkt logischer en betekenisvoller om hetzelfde onderwerp aan te nemen als uit vers 2b, de hemelen. Door dát als het onderwerp van deze zin te begrijpen wordt in feite een passende én een begrijpelijke vertaling verkregen: de hemel en het uitspannel zijn in hun opeenvolgende dagen/nachten de bron van een niet aflatende stroom van spraak en kennis. En die spraak en kennis is er ook voor de menselijke ontvanger, zoals uit vers 5 blijkt!

Dan vers 4. Dat lijkt ogenschijnlijk een contradictie. Dit vers bestaat uit drie elementen: Het eerste: **éein ómer**, 'geen spraak' – merkwaardig, eerst borrelt er spraak op en nu klinkt er: 'géén spraak'. Het tweede element: **w.éein d.vaariém**, 'en geen dingen/woorden' (hier gekozen voor 'geen woorden'). En het derde element: **b.lié niSJ.máa" qooláam**, 'zonder - wordt beluisterd - hun stem'. Het woordje **b.lié** is bijwoordelijk en slaat met name op 'wordt beluisterd'. Dit is een vers dat op verschillende manieren kan worden begrepen:

- a. Als beklemtoning van het *onhoorbare* aspect van het hemelse getuigenis; zon, maan en sterren maken voor de aardse waarnemers immers geen geluid. In dat geval worden de drie elementen als synoniemen, als van gelijke strekking beschouwd. Dan heeft dit vers het karakter van een commentariërend tussenvers, een terzijde, dat de latere hoorbare en luide lofzang op de Torah voorbereidt. Bij deze optie gaat het om de nadruk op het stemloze karakter, verbod van de later te noemen stemhebbende Wet. Het nadeel is, zoals hierboven al aangegeven, de directe tegenspraak die zich voordoet tussen vers 3 en 4 (eerst wel 'spraak', dan géén 'spraak'), een contradictie die alleen maar kan worden gepareerd door aan te nemen dat de psalmist bewust differentieert tussen metafoor en werkelijkheid. Voor een dergelijke woordspeling lijkt weinig houvast te zijn.
- b. Het kan ook worden begrepen als een beschrijving van een logisch verband. Het bestaan van spraak en woorden impliceert immers dat er geluid is, een stem is, een stem die ook te beluisteren is. In dat geval zijn de eerste twee elementen, spraak en woorden, oorzakelijk verbonden met het derde, de stem. In deze optie ligt de nadruk op de goddelijke oorsprong van de 'taal van het firmament': als er dan spraak is, als er dan woorden zijn, dan kan er ook naar worden geluisterd! In dit geval wordt door deze uitspraak ook de weg geplaveid voor vers 5; de woorden, richtlijnen en verhandelingen gaan immers over heel de aarde. En dat is geen onbewoonde wereld.

Laatst bijgewerkt: 7 mei 2019